

Aan burgemeester en wethouders

Zaaknummer	690103	Portefeuillehouder(s)	Bob Roelofs
Programmamanager/ leidinggevende	Roland Heijnen		
Ambtenaar	Boukje Overbeek	Vertrouwelijk	Nee
Telefoonnummer	026-3772316	Datum in college	10 januari 2023
		Datum fataal	Nee

Onderwerp: **Aanwijzing vijftien objecten in Elden als gemeentelijk monument**

Kernboodschap

Binnen het stedelijk gebied van Arnhem vormt Elden een bijzondere groene parel met een rijke geschiedenis. Het college wil graag de bijzonderste kwaliteiten van Elden behouden en zo mogelijk versterken. Op 13 september heeft het college het voornemen uitgesproken om zestien objecten op de gemeentelijke monumentenlijst te plaatsen. Eén object blijkt bij nader inzien niet waardevol genoeg voor bescherming. De overige vijftien objecten worden met dit besluit aangewezen als gemeentelijk monument.

Voorstel

1. De volgende vijftien objecten in Elden aan te wijzen als gemeentelijke monument:
 - De Brink 9-9a-9b;
 - De Brink 13 / Rijksweg-West 50;
 - Defensiedijk (Rijksweg-Oost);
 - Drielsedijk 5;
 - Drielsedijk 7;
 - Huissensedijk 6;
 - Klapstraat 61;
 - Gedenkteken (Klapstraat ong.);
 - Rijksweg-West 27;
 - Rijksweg-West 29;
 - Rijksweg-West 37-39;
 - Rijksweg-West 63;
 - Rijksweg 64-66;
 - Rijksweg 81-81a;
 - Rijksweg 92a-92b.

2. De aanwijzingsprocedure voor Huissensedijk 9-11 niet door te zetten en dit object dus niet aan te wijzen als gemeentelijk monument.
3. De raad over dit besluit te informeren met bijgevoegde brief.

Inleiding

Binnen het stedelijke gebied van de gemeente Arnhem vormt het dorp Elden een bijzondere, groene parel met een rijke geschiedenis. Zowel vanuit Elden zelf, als vanuit de gemeente, wordt er grote waarde aan gehecht om de bijzondere cultuurhistorische kwaliteiten van het dorp te behouden en zo mogelijk te versterken. Om dit op een goed afgewogen manier te kunnen doen, heeft de gemeente in 2019 door het Monumenten Advies Bureau te Nijmegen een quickscan laten uitvoeren naar de cultuurhistorische waarden van Elden. Hierbij zijn ook de Historische Kring Elden en de werkgroep Eldense Parels betrokken.

Uit de quickscan zijn dertig objecten en complexen naar voren gekomen die in aanmerking kwamen voor nader onderzoek in verband met mogelijke plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst. Dit nader onderzoek - ook uitgevoerd door het Monumenten Advies Bureau - resulteerde in een lijst van zestien meest waardevolle objecten.

Op 13 september is het voornemen uitgesproken om deze zestien objecten aan te wijzen als gemeentelijk monument. Dit voornemen is kenbaar gemaakt aan alle belanghebbenden; zij zijn in de gelegenheid gesteld vragen te stellen over de voorgestelde aanwijzing en hun eventuele zienswijze kenbaar te maken. Bij Huissensedijk 9-11 heeft het contact met de belanghebbenden geleid tot een heroverweging van de cultuurhistorische waarden. Dit object blijkt bij nader inzien onvoldoende waarden te hebben voor plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst.

Bij de overige vijftien objecten geeft het contact met belanghebbenden en/of de ingediende zienswijzen geen aanleiding om de aanwijzingsprocedure af te breken. Deze vijftien objecten worden met dit besluit wél aangewezen als gemeentelijk monument.

Beoogd effect

Behoud van nog aanwezige, waardevolle en karakteristieke objecten en ensembles in Elden.

Argumenten

1.1 *De vijftien objecten zijn beschermenswaardig.*

De vijftien objecten hebben stedenbouwkundige, architectuurhistorische en cultuurhistorische waarden, zijn voldoende gaaf bewaard gebleven en zijn van belang voor het zichtbaar en herkenbaar houden van het Betuwse dorp Elden. Bovendien zijn de vijftien objecten bijzonder c.q. zeldzaam in Arnhem. Dit blijkt uit de redengevende beschrijvingen, zoals deze in opdracht van de vakgroep erfgoed zijn opgesteld door het Monumenten Adviesbureau.

1.2 Een status als gemeentelijk monument is het beste instrument om de geconstateerde waarden te beschermen, en dus te behouden.

Een object dat is beschermd als gemeentelijk monument mag alleen worden gewijzigd als voor deze wijziging een omgevingsvergunning is verleend. Een omgevingsvergunning wordt alleen verleend wanneer de beschermde waarden worden gerespecteerd. Hiermee kunnen aantasting en sloop worden voorkomen. Dit is zo vastgelegd in de Erfgoedverordening van de gemeente Arnhem.

1.3 Team Welstand en Monumenten heeft positief geadviseerd over de voorgestelde vijftien aanwijzingen.

Conform de erfgoedverordening hebben wij de voorgestelde aanwijzingen voorgelegd aan Team Welstand en Monumenten. Zij hebben de rapportages van het Monumenten Adviesbureau bestudeerd en op 10 januari 2022, respectievelijk 24 januari 2022 positief geadviseerd over plaatsing van de vijftien objecten op de gemeentelijke monumentenlijst.

2.1 Huissensedijk 9-11 blijkt onvoldoende waarden te hebben voor plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst.

Bij het onderzoek dat in november 2021 is uitgevoerd door het Monumenten Advies Bureau hebben beide eigenaren geen medewerking verleend aan bezichtiging van de achterzijde en binnenzijde van de woningen. Op basis van de schouw vanaf de openbare weg is toen geconstateerd dat de dijkwoningen voldoende waardevol waren voor plaatsing op de monumentenlijst. Team Welstand en Monumenten stond achter deze constatering. Naar aanleiding van het voornemen tot aanwijzing als gemeentelijk monument hebben beide eigenaren de vakgroep erfgoed wél de achterzijde en binnenzijde van de woningen laten zien. Hieruit is gebleken dat de woningen sterk zijn verbouwd en gewijzigd, zowel aan de binnenzijde als aan de achterzijde. De nieuwe informatie is voorgelegd aan Team Welstand en Monumenten. Zij constateren dat Huissensedijk 9-11 bij nader inzien te weinig waarden heeft voor plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Plaatsing op de monumentenlijst levert verplichtingen op voor de eigenaar.

Na plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst heeft de eigenaar voor de meeste wijzigingen een omgevingsvergunning nodig voor het aspect 'wijzigen monument'. Vergunningaanvragen in dit verband zullen worden getoetst op de omgang met de beschermde waarden. Dit betekent uiteraard niet dat er niks mag worden veranderd aan het object. Een toekomstbestendig gebruik van een monument is één van de belangrijkste voorwaarden voor het behoud van een monument. Bij de toetsing van wijzigingen aan beschermde monumenten wordt door de gemeente dan ook oplossingsgericht meegedacht over een goede balans tussen behoud van cultuurhistorische waarden en eigentijdse eisen op het gebied van bruikbaarheid, veiligheid, comfort en duurzaamheid.

Daarnaast opent een status als gemeentelijk monument voor de eigenaar deuren naar mogelijke financiering en subsidiëring van de instandhouding via de provincie Gelderland en het Nationaal Restauratiefonds.

1.2 De eigenaren of andere belanghebbenden kunnen bezwaar indienen tegen de plaatsing.

Naar aanleiding van de bekendmaking van het voornemen tot aanwijzing hebben bij twee van de vijftien objecten de eigenaren een zienswijze ingediend, waarin zij aangeven negatief te staan ten opzichte van plaatsing van hun pand op de gemeentelijke monumentenlijst. De verwachting is dat deze eigenaren bezwaar in zullen dienen tegen voorliggend plaatsingsbesluit. Afgaande op hun zienswijze zullen de bezwaren zich toespitsen op de inperking van (verbouw)mogelijkheden en stijging van kosten voor gebruik en instandhouding als gevolg van de aanwijzing. Het risico dat deze bezwaren gegrond worden verklaard, wordt laag ingeschat aangezien de gemeente over voldoende motivatie van besluiten beschikt.

2.1 Huissensedijk 9-11 is wel van enige cultuurhistorische waarde.

Huissensedijk 9-11 heeft onvoldoende waarden om plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst te rechtvaardigen. Dit betekent echter niet dat dit object geen waarde heeft. Als dijkwoning heeft het object stedenbouwkundige waarde en beeldwaarde binnen het dorp Elden. Team Welstand en Monumenten heeft geadviseerd zorgvuldig om te gaan met deze categorie panden en te zoeken naar vormen van bescherming, anders dan de status van gemeentelijk monument. De toekomstige aanwijzing van Elden als beschermd dorpsgezicht biedt hiervoor goede mogelijkheden.

Financiën

De aanwijzing van monumenten vergt ureninzet vanuit de ambtelijke organisatie. De eigenaren moeten door de gemeente worden aangeschreven, en eventuele bezwaren moeten worden afgehandeld.

Deze kosten worden binnen de bestaande begroting gedekt.

Uitvoering

Nadat het college het besluit heeft genomen de vijftien Eldense objecten aan te wijzen als gemeentelijk monument, zullen de belanghebbenden op de hoogte worden gebracht. Zij hebben vervolgens zes weken de tijd om bezwaar aan te tekenen tegen dit besluit. Bij geen bezwaar of ongegrond verklaard bezwaar wordt het object opgenomen in het gemeentelijk erfgoedregister.

Communicatie

Het collegebesluit wordt gecommuniceerd aan Eldense dorpsorganen (Eldense Parels, Dorpsvereniging Elden en de Historische Kring Elden).

Bijlagen

Stukken voor college

- Overzicht objecten (vertrouwelijk)
- Redengevende beschrijvingen (vertrouwelijk)
- Raadsbrief aanwijzing vijftien gemeentelijke monumenten in Elden

Stukken voor gemeenteraad

- Raadsbrief aanwijzing vijftien gemeentelijke monumenten in Elden